

Riksorganisationen GAPF

-Glöm Aldrig Pela och Fadime-

Vattugatan 7

111 52 Stockholm

Tel: 070-441 10 75, 08-711 60 32

kontaktperson: Sara Mohammad

www.gapf.se

*För ett utökat och effektivt skydd mot utsatthet
för hedersrelaterat våld och förtryck
- 12 konkreta åtgärder -*

Stockholm januari 2014

Hedersrelaterat våld som samhällsfenomen

Föreningen ser hur diskussionerna kring frågan om hedersrelaterat våld behöver bytas ut mot aktiviteter som skyddar drabbade och förebygger utsatthet för hedersrelaterat våld och förtryck. Frågan har drivits av Riksorganisationen GAPF (Glöm Aldrig Pela och Fadime) sedan mer än ett decennium och föreningen har kunnat notera förbättringar för de utsatta genom åren. Fortfarande har dock samhället en lång väg att gå. Riksorganisationen GAPF är väl medveten om att det hedersrelaterade våldet är ett fenomen med kulturella och religiösa förtecken, men Riksorganisationen GAPF kan inte acceptera att hedersvåldets offer skall behöva vänta på att samhället enats om en gemensam förklaring till brottsliga handlingar med hedern som motiv. Därför presenterar GAPF sin reviderade kravlista med konkreta åtgärder till hjälp för de drabbade. Varje förslag motiveras i denna skrift. Nedan följer en sammanfattning av punkterna.

- 1. Kriminalisera tvångsäktenskap, barnäktenskap, arrangerade äktenskap och ombudsäktenskap.**
 - GAPF ställer sig bakom utredningens förslag, men skulle också önska att ombudsäktenskapen ogiltigförklarades i Sverige.
- 2. Tillsätt en utredning om hur Sverige skall kunna ta hem bortförda barn som gifts bort eller riskerar tvångsgifte i föräldrarnas tidigare hemland.**
 - bortförda och bortgifta barn sitter idag strandsatta i sina föräldrars födelseländer.
- 3. Tillsätt en utredning om särreglering av hedersbrott i brottsbalken.**
 - en samlad brottsstatistik skulle ge en klarare bild av hur utbredd denna specifika brottslighet egentligen är
- 4. Ge Socialstyrelsen ett nytt uppdrag kring Lagen om utredning av vissa dödsfall.**
 - Hedersmorden kan inte jämföras med annat dödligt våld av närstående
- 5. Inför obligatoriska handlingsplaner mot hedersrelaterat våld i varje kommun.**
 - handlingsplanerna skulle ge en enhetlig hantering av hedersärenden
- 6. Tillse att det finns en hederssamordnare med särskilt fokus på offer för hedersrelaterat våld och förtryck tillgänglig för varje kommun.**
 - hederssamordnaren skulle kunna jämna ut de geografiska kunskapsskillnader som idag finns och öka sannolikheten för att utsatta blir tagna på allvar
- 7. Obligatorisk polisanmälningsplikt för skolpersonal.**
 - utvidga anmälningsplikten som finns i socialtjänstlagen
- 8. Erbjud en kontaktperson till de utsatta som söker skydd hos socialtjänsten.**
 - en kontaktperson skulle bryta den isolering som många utsatta upplever sedan de lämnat sina familjer
- 9. Stoppa skattemedel till stöd för religiösa organisationer och samfund vilka inte aktivt tar avstånd från hederskulturen.**
 - organisationernas praktiska jämställdhetsarbete berättar om attityderna till hederskulturens begränsningar och tvångsgiften
- 10. Möjliggör en livslång skyddad identitet till utsatta.**
 - idag måste skyddet sökas om med jämna mellanrum
- 11. Bevilja uppehållstillstånd till alla asylsökande som är hedersvåldshotade.**
 - I praktiken sänder Sverige människor till kroppsbestraffningar och dödsdomar, trots att det egentligen är förbjudet i svensk lag.
- 12. Förbjud slöja för barn.**
 - barn skall omfattas av religionsfrihet på samma sätt som de vuxna. Religionen är ett personligt val, inte föräldrarnas val åt den unga.

1. *Kriminalisera tvångsäktenskap, barnäktenskap och arrangerade äktenskap.*

Regeringens utredning om ökat skydd mot barn- och tvångsäktenskap offentliggjordes den 24 maj 2012. Vi vill se en kriminalisering komma till stånd i frågan. Detta skulle sända tydliga signaler om samhällets ställningstagande kring hederskulturens tvångsgiften och barnäktenskap och även kunna fungera som en motståndsfaktor för föräldrar att kunna stå emot släktens krav från hemlandet. GAPF ställer sig bakom utredningens krav, men skulle önska att se även ett giltigförklarande av ingångna ombudsäktenskap.

2. *Tillsätt en utredning om hur Sverige skall kunna ta hem bortförda barn som gifts bort eller riskerar tvångsgifte i föräldrarnas tidigare hemland.*

Andra länder, såsom England, har etablerade verksamheter för undsättning för ungdomar som av sina familjer och släkter förts utomlands och tvingats in i giftemål, eller hindras från att återvända. Inför en samverkan med de länder, som kommit längre än Sverige i dessa frågor.

3. *Tillsätt en utredning om särreglering av hedersbrott i brottsbalken.*

Hedersrelaterat våld och mord utförs av flera gärningsmän, som på olika sätt deltar i och planerar gärningen. Brotten följer av kollektiva beslut, där deltagarna i beslutet planerar, organiserar och genomför brotten. Utredningarna av den slags brottsligheten kräver särskild kunskap av utredarna. En sådan lag skulle ge effektivare utredningar i ärenden med hedersrelaterade motiv och det skulle bli en tydlig signal om att samhället inte accepterar hedersrelaterat våld. Vi vet också, att med en egen brottskodning skulle samhället kunna bedöma omfattningen av hedersrelaterade hot, hedersrelaterat våld och -mord på ett bättre sätt, idag finns den statistiken inbäddad i brott som ofredande, olaga hot och misshandel. De drabbade skulle också nås av en tydlighet kring att den kontroll och de begränsningar som de omfattas av, inte accepteras av samhället.

4. *Ge Socialstyrelsen ett nytt uppdrag kring Lagen om utredning av vissa dödsfall.*

Jian Subhi Aref dog till följd av våld från närstående i Katrineholm 2010. Jian var ett ärende hos Socialtjänsten, men inte polisen. Jian ville inte ta emot de insatser som Socialtjänsten erbjudit. Maria Barin dog i Landskrona 2012 till följd av våld från närstående. Dessa två fall är helt jämförbara och om Jians död hade varit föremål för en granskning utifrån lagens formulering, hade detta bidragit med kunskap som kunnat rädda Marias liv.

Lagen är skriven för att dödsfall till följd av våld från närstående för barn, kvinnor och män skall vara föremål för en särskild granskning av myndigheters agerande före det aktuella dödsfallet. Utredningarna skall utgöra en källa till kunskap, för att på bättre sätt kunna arbeta preventivt vad

gäller våld i nära relationer. Socialstyrelsen tillställer rapport till Regeringen varannat år, i den utformning som uppdraget gäller idag. Rapporten hanterar samtliga granskade fall, men inte enskilt. 2012-01-01 började lagen gälla alla som dör till följd av våld av närstående från att tidigare endast ha gällt barn under 18 år. Antalet utredningsärenden kommer att öka markant och bland de döda kommer det att finnas döda spädbarn till följd av våld från förälder, döda kvinnor och män till följd av relationsvåld, döda äldre som mördats av sina anhöriga och döda som mördats med hedern som motiv. De vitt skilda offerberättelserna kan inte jämföras med varandra, menar Riksorganisationen GAPF. Socialstyrelsen behöver tilldelas nytt uppdrag i fråga om utredningarna, så att utredningarna görs på varje enskilt ärende och genererar en tillsynsrapport på individuella ärenden om utredningarnas syfte skall kunna uppnås.

Den individuella utredningen görs idag, men målet för den individuella utredningen är Socialtjänstens hanterande av ärendet när det handlar om tillsynsärenden som görs av Socialstyrelsen. Utredningen behöver vara individuell, och samtidigt omfatta skola, socialtjänst, polis och hälso- & sjukvården.

5. *Inför obligatoriska handlingsplaner mot hedersrelaterat våld i varje kommun.*

Det finns handlingsplaner för relationsvåld i de flesta kommuner, men detta är inget lagstadgat krav, utan endast en rekommendation. En handlingsplan är en nerskriven rutin, som säkerställer för den utsatta att bemötandet sker på samma grunder, på ett likartat sätt, oavsett vem som bemöter. Ett lagstadgat krav på handlingsplan skulle också säkerställa att handlingsplanerna implementeras i verksamheterna, uppdaterades kontinuerligt och även skulle gälla för ärenden gällande båda könen, inte bara kvinnorna.

6. *Tillse att det finns en hederssamordnare med särskilt fokus på offer för hedersrelaterat våld och förtryck tillgänglig i varje kommun.*

Utsatta för hedersrelaterat våld vittnar om ett oförstående bemötande när de sökt hjälp i sin situation hos till exempel Socialtjänst. En förklaring kan vara det systemteoretiska perspektiv som Socialtjänsten arbetar utifrån. Hedersrelaterat våld, när det kommer till skydd i akuta och hotfulla situationer, kan inte bemötas med ett systemteoretiskt arbetssätt, vilket konstaterats i forskning. Astrid Schlytter har starkt kritiserat regeringens betänkande Omhändertagen för det systemteoretiska perspektivet när det kommer till hedersrelaterat våld, då den utsatta utsätts för ytterligare risker när familjen och det sociala nätverket kring den utsatta skall involveras i hjälparbetet (Schlytter 2002:64). Då det systemteoretiska perspektivet dominerar i Socialtjänsters arbete, är det viktigt att det finns en sakkunnig i hedersrelaterat våld att tillgå vid handläggandet av ärenden där man misstänker hedersrelaterat våld.

Hederssamordnarna skulle på ett mer strukturerat sätt kunna ta ansvar för samordning, och att handlingsplanerna är uppdaterade och implementerade i verksamheterna, samt för kunskapsutveckling bland myndighetspersonal.

7. Obligatorisk polisanmälningssplikt för skolpersonal.

Många barn åker med blåmärken till skolan och mycket personal vittnar om berättelser om misshandel, kränkningar och begränsningar, men fortfarande finns det brister i de orosanmälningar som skolpersonal och personal inom sjuk- & hälsovård är skyldiga att göra till Socialtjänsten, konstaterar Socialstyrelsen (Rapport 2012-1-38). Förtydliga anmälningssplikten och låt den gälla även anmälan om misstanke om brott till polisen. Det behöver vara anmälarens skyldighet att polisanmäla misstänkta brott mot barn, polisen utreder och avskriver misstankar som inte var ett brott, precis som socialtjänsten kan avsluta utredningar efter en förhandsbedömning. Avgörandet om brott har begåtts ligger hos polisen, inte anmälaren.

8. Erbjud en kontaktperson till de utsatta som söker skydd hos socialtjänsten.

Offren blir utstötta och utfrysas från sina egna familjer och sociala nätverk på grund av hotbilden. En kontaktperson kostar samhället småsummor i sammanhanget, men har långsiktig och positiv effekt på den utsattas liv och framtid. Inför rutinen att tillsätta särskilda kontaktpersoner för personer som fått hjälp genom Socialtjänsten mot hedersrelaterat våld och hot.

9. Stoppa skattemedel till stöd för religiösa organisationer och samfund vilka inte aktivt tar avstånd från hederskulturen.

Stötta organisationer som i realiteten står på de utsatta och offrens sida. I bidragsvillkoren för trossamfundet verksamma i Sverige ingår tydligt ställda krav på ett aktivt arbete för ökad jämställdhet. Trossamfund som i realiteten inte stödjer samhällets jämställdhetsmål skall därför inte kunna erhålla dessa stöd av staten. I diskrimineringslagen (2008:567) anges att ingen skall diskrimineras på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Negativa attityder mot till exempel hbtq-personer motiveras ofta av anhängare till trossamfund med att den egna religionen förbjuder andra sexualiteter än heterosexualitet. I denna fråga måste samhället klargöra att en persons rättigheter inte kan tillåtas inskränka på en annan människas rättigheter. Genom att bli tydliga med att villkoren skall följas, genom uteblivna bidrag till organisationer som inte avser att följa jämställdhetsmålen som satts upp av samhället, påskyndar man en anpassning till samhällets rådande värderingar, som överordnade till det egna samfundets.

10. Möjliggör en livslång skyddad identitet till utsatta.

Det är krävande för de utsatta att riva upp gamla sår för att bevisa för polisen att hotbilden kvarstår vartannat år. De kan själva säga upp skyddet om de inte behöver det längre.

11. Bevilja uppehållstillstånd till alla asylsökande som är hedersvåldshotade.

Vi möter dessa människor, som av Migrationsverket inte bedöms ha ett skyddsbehov, ibland med argumentet att det finns skyddade boenden i ursprungslandet. Sverige kan inte fortsätta sända till exempel frånskilda kvinnor, barn födda utom äktenskapet, ungdomar som haft utomäktenskapliga relationer och hbtq-personer till religiöst styrda länder som har starka traditionsbundna värderingar kring kvinnlig sexualitet och där samhällslivet styrs av hedersnormer. De skyddade boendena i de länder där hedersbrotten är både lagliga och systematiska kan inte erbjuda den form av personskydd som Sverige kan.

12. Förbjud slöja för barn.

Slöjan är ett religiöst påbud. Att låta små barn bära slöja innebär att utsätta dem för diskriminering och tvång. De berövas sin rätt till fritt umgänge med kamrater och uppfattas av pojkar som sexobjekt, svaga, okunniga och syndare som måste ställas under manligt förmyndarskap. I debatten kring slöjan framförs ofta argument kring frihet och individuell religionsfrihet. Riksorganisationen GAPF menar, att den vuxnas frihet att välja åt sig själv inte kan jämföras med ett barns frihet, det som i argumentet ses som en frihet är styrt av vuxna för barnet, varpå det egentligen är en skyldighet. Vi inom Riksorganisationen GAPF menar att barn också skall omfattas av rätten till religionsfrihet fullt ut, vilket betyder att barnet själv skall välja att följa en religion, men också skall vara fri att välja att inte följa den. Att förbjuda slöja för barn i offentlig miljö skulle stödja de barnen som vill utnyttja rätten till religionsfrihet genom att välja bort religionen helt.

Riksorganisationen GAPF

Glöm aldrig Pela och Fadime

Sara Mohammad

Ordförande för GAPF

Kontaktperson: Sara Mohammad

Epost: kontakt@gapf.se

Tfn:070-4411075 eller 08-711 60 32

Referenshänvisningar i texten:

Schlytter, A. (2002) "Reaktioner på invandrarflickors gränsöverskridande handlande – särskilt om arrangerade äktenskap" i Nordborg, G. & Bern, A. (red). *Dubbel viktisering: invandrade brottsoffer i svensk kontext - rapport från en konferens om möjligheter och brister i mångkulturella möten* Umeå: Brottsoffermyndigheten

Socialstyrelsen (2012) *Barn som avlidit med anledning av brott. Dödsfallsutredningar 2010–2011*. Rapport 2012-1-38

Socialstyrelsen (2012) *Brottsoffer och deras närstående. Socialtjänstens ansvar för att ge stöd och hjälp*. Rapport 2012-3-22